

KRITIKA

Poskus z Molièrom

ODER

Molière:
Tartuffe

Mestno gledališče ljubljansko – 1. 3. 2019

✚ Rok Bozovičar

Ne manjka dosti, da bi najnovejši **Tartuffe** radikalneje zarezal v ustaljeno delovanje in način recepcije **Molièrovega** besedila. Uprizoritev v režiji **Tina Grabnarja** namreč poskusi s premestitvijo samoumevne komedijske logike, ki poganja zgodbo o zaslepljenem Orgonu in njegovem zlodejskem izkoriščevalcu Tartuffu, vendar pri tem izpeljava svežega zastavka ostane razpeta med kanonizirano podobo in njeno trash razpustitvijo. Tartuffe je torej predstava nihanj.

Napaja jo odmik od višav in balasta zgodovinske dediščine uprizarjanja Molièrovega komada, pri čemer lasten predlog razvije le delno in neodločno. Istočasno lovi niti žanrskih rešitev in uhaja konvencionalni tekstualni razdelavi, znova in znova išče, kaj naj bi Tartuffe bil, a je precej bolj učinkovita in zabavna, ko neobremenjeno prepleta številne principe in razrahljane kič gage. Nenavadna zmes, ki v svoji razpjetosti skriva potencialno močnejši izraz, zaradi česar lahko nepredvidljivo učinkuje komično zadržano, spet drugod situacijsko navdihujoče. Tokratni Tartuffe ne gradi neprodušne odrske iluzije, temveč se poigrava s tem okvirjem.

Že začetek, v katerem se Orgon pred zaveso predstavi kot imenitni gospodar in imetnik vsega (veleposesti, velenepremičnine in družine), napove prehajanje med različnimi ravnmi uprizarjanja, med različnimi podtaknjenimi videzi. Tako z dvigom zaves, ki odpre pogled na klasicistično fasadno lupino, znotraj katerega se skriva meščansko omizje, za katerim in okrog katerega se odigrava večina prizorov (scenografija **Dorian Šilec Petek**), s premiki mobilne odrske konstrukcije ob čembalo glasbenih prehodih (**Mitja Vrhovnik Smrekar**) ter meščansko uniformnostjo in njeno sodobno razpustitvijo (kostumografija Sa-

ra **Šmrajc Žnidarčič**), uprizoritev vseskozi poudarja svojo neumeščenost v en sam izdelan okvir.

V tej uprizoritveni odprtosti je prostor za razigranje celotne igralske zasedbe, ki sta ga na premierni izvedbi označila Tartuffe **Mateja Puca** in Orgon **Jureta Henigmana**. Puc lahko obvladuje manipulativne skrajnosti humornih razsežnosti, ki jim Henigmanov Orgon naivno in popolnoma nasede. Ker ostaja narava njunega odnosa nejasna, je dvoumna tudi Orgonova streznitev: katera prevara ga je pravzaprav prizadela? Konec homoerotičnega razmerja, ki ga razbline spoznanje, da Tartuffa bolj privlači njegova žena **Elmira (Jana Zupančič)**?

Tartuffova infiltracija v zaprti krog Orgonove družine v prevodu, predvsem pa priredbi **Primoža Viteza**, prinaša še nekaj dramaturških inovacij. Brez razumnika Kleanta je Tartuffovi opoziciji odvzeta racionalna dimenzija kritike njegovega prevarantstva ter Orgonove ideološke zaslepljenosti, kar je dejansko precizna detekcija aktualne situacije, v kateri moč argumentov izgublja pred iracionalnimi afekti.

Pomenljiva je tudi sklepna razrešitev, ki Tartuffa ohrani kot popolnega zmagovalca, medtem ko Orgona vrže z gosposke pozicije in lastnega doma (in nič tragičnega ni v tem, da je lastnina iluzija s konkretnimi materialnimi posledicami). Nobene intervencije oblasti ali nadzemeljskega ne bo, pravica in resnica danes ostajata na cesti in vsaka se mora znajti sama. x

Prí predstavi Tartuffe gre za nenavadno zmes, ki v svoji razpjetosti skriva potencialno močnejši izraz, zaradi česar lahko nepredvidljivo učinkuje komično zadržano, spet drugod situacijsko navdihujoče.